

تداوم بحران قره‌باغ انتقال انرژی به اروپا را مختل می‌کند

یک کارشناس حوزه قفقاز علت بخشی از حمایت ترکیه از جمهوری آذربایجان را رقابت‌های آن با روسیه در سوریه، لیبی و قره‌باغ عنوان کرد و گفت: ناآرامی در این منطقه مسیر انتقال انرژی خزر از قفقاز به ترکیه و اروپا یعنی کریدور انتقال انرژی به اروپا را با خطرات جدی مواجه می‌کند.

به گزارش آران نیوز به نقل از ایرنا؛ «ولی کوزه گر کالجی» در گفت و گو با خبرنگار سیاسی ایرنا با اشاره به ریشه های درگیری های اخیر میان جمهوری آذربایجان و ارمنستان بر سر منطقه قره باغ گفت: تاریخ مناقشه قره باغ به هفتاد سال قبل برمی گردد و در تقسیم بندی دوران استالین منطقه ارمنی نشین قره باغ، تحت حاکمیت جمهوری مسلمان نشین آذربایجان قرار گرفت. مشابه همین مورد، جمهوری خودمختار نخجوان به عنوان منطقه برون گان تعیین شد و آبخازیا، اوستیا و آجاریا سه منطقه جمهوری خودمختار در گرجستان شکل گرفت.

این کارشناس مسائل قفقاز گفت: بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی به موجب قرارداد آلمانی که بین ۱۵ جمهوری منعقد شد، این کشورها توافق کردند که همان مرزهای دوران شوروی مرز بین آنها باشد، جمهوری آذربایجان هم با استناد به همین مساله معتقد است که قره‌باغ در آن دوران به آذربایجان داده شد و باید در چارچوب مرزهای جمهوری آذربایجان باقی بماند، همچنان که در آسیای مرکزی سمرقند و بخارا دو شهرتاجیک نشین در دوره استالین به ازبکستان داده شد و بعد از فروپاشی شوروی، این دو شهر در چارچوب مرزهای ازبکستان باقی ماند.

وی افزود: جمهوری آذربایجان هم به استناد همین مساله، خواستار حفظ قره باغ در چارچوب مرزهای خود است، اما در مقابل ارمنستان معتقد است اقدام استالین در واگذاری قره باغ غیر قانونی بوده و الزامی به تبعیت از آن نیست.

کوزه گر کالجی با توجه به ادعاهای دو کشور در مورد قره باغ گفت: استدلال حقوقی ارامنه مراجعه به اصل "حق تعیین سرنوشت" است که مردم قره باغ باید سرنوشت خود را در فراندوم مشخص کنند که آیا خواهان خودمختاری هستند و یا می خواهند متعلق به آذربایجان یا ارمنستان باشند

وی خاطر نشان کرد: استدلال حقوقی جمهوری آذربایجان استناد به اصل "حاکمیت ملی" است و معتقد است در چارچوب حاکمیت ملی، قره باغ باید جزو خاک آذربایجان بماند و می تواند بالاترین حد خودمختاری همانند اقلیم کردستان عراق را دریافت کند. این دو استدلال کاملاً حقوقی در مقابل هم قرار دارند.

ترکیب جمعیتی قره باغ تغییر کرده است

کوزه گر کالجی با اشاره به تغییر ترکیب جمعیتی منطقه قره باغ بیان کرد: جمعیت قره باغ در طول تاریخ و در دوره های مختلف در زمان امپراتوری روسیه و دوران شوروی جابجا شده است. در دوره استالین جمعیت اصلی قره باغ ارمنی نشین بود و بخش عمده هفت منطقه تحت اشغال ارامنه هم مسلمان بودند. در آن مقطع در ارمنستان، آذری داشتیم و از سوی دیگر برخی از شهرهای آذربایجان ارامنه داشتیم که چندین نسل در آنجا زندگی می کردند، اما در ابتدای دهه ۹۰ ترکیب جمعیتی قره باغ به هم خورد. به طوری که امروز هیچ آذری در ارمنستان زندگی نمی کند و یک ارمنی هم در آذربایجان زندگی نمی کند. بیش از ۷۰۰ هزار تا یک میلیون نفر آذری منطقه قره باغ بیش از ۳۰ سال آواره شدند و در باکو زندگی می کنند.

وی با اشاره به استدلال های حقوقی آذربایجان در مساله قره باغ افزود: جمهوری آذربایجان به استناد موضوع آوارگان قره باغ می گوید اگر قرار است فراندومی برای تعیین سرنوشت قره باغ برگزار شود، باید آوارگان قره باغ به منطقه خود برگردند و ارمنی هایی که بعد از جنگ قره باغ وارد این منطقه شدند هم از منطقه خارج شوند و ارامنه و آذری های که در گذشته ساکن این منطقه بودند درباره سرنوشت قره باغ تصمیم بگیرند، جمعیت کنونی قره باغ یکدست ارمنی هستند، طبیعی است اگر فراندومی برای تعیین سرنوشت قره باغ برگزار شود ارامنه به استقلال قره باغ یا الحاق به ارمنستان رای مثبت می دهند.

کوزه گر کالجی با بیان اینکه جنگ قره باغ قبل از فروپاشی شوروی آغاز شد، گفت: ابتدا حالت جنگ محدود در منطقه قره باغ بود و بعد از فروپاشی شوروی در سال ۱۹۹۱ تبدیل به یک جنگ فراگیر شد و تا سال ۱۹۹۴ نزدیک به ۶ سال این جنگ ادامه پیدا کرد. در سال ۱۹۹۴ با قرارداد بیشکک در قرقیزستان، آتش بس بین باکو-ایروان اعلام شد و از آن سال تاکنون صلحی در قره باغ نداریم، آنچه که هست، آتش بس یعنی ترک موقت مخاصمه است.

این کارشناس مسائل قفقاز بیان داشت: تمام درگیری های مرزی به ویژه جنگ چهار روزه آوریل ۲۰۱۶ و جنگ جولای ۲۰۲۰ و جنگ سپتامبر ۲۰۲۰ سه مورد نقض گسترده آتش بس ۱۹۹۴ است. وظیفه شناسایی عبور از فرایند آتش بس به صلح برعهده «گروه مینسک» سازمان همکاری اروپا است که فرانسه، روسیه و آمریکا مسئول آن هستند و هنوز بعد از ۲۰ سال مذاکره نتوانستند از این مرحله عبور کنند. بنابراین جنگ اخیر میان آذربایجان و ارمنستان نقض آتش بس و نه نقض صلح است.

مساله اصلی روابط ترکیه و ارمنستان قره باغ است

کوزه گر کالجی با اشاره به نقش ترکیه در مساله قره باغ گفت: اختلافات ترکیه در مناقشه قره باغ از سال ۱۹۹۳ بعد از حمله ارمنه به شهر شوشا شروع شد و آنکارا روابط دیپلماتیک خود با ارمنستان را قطع کرد، البته با وجود مسائلی که در مورد قتل عام ارمنه وجود داشت ترکیه و ارمنستان بعد از فروپاشی شوروی روابط دیپلماتیک برقرار کردند. ترکیه استقلال ارمنستان را به رسمیت شناخت و در طی سی سال گذشته هم هیچ دولتی موضوع نسل کشی ارمنه را در دستور کار سیاست خارجی خود قرار نداده بود و این موضوع به عنوان پیش شرط عادی سازی روابط آنکارا – ایروان بوده است.

پژوهشگر ارشد مرکز بررسی های استراتژیک ریاست جمهوری خاطر نشان کرد: ترکیه در سال ۱۹۹۳ بعد از اشغال شهر شوشا توسط دولت ارمنستان روابط خود با این کشور را قطع کرد و پیش شرط برای عادی سازی روابط با ایروان را خروج از قره باغ و منطقه پیرامون آن دانست، اما در طول این سال ها خواسته ترکیه محقق نشده است.

کالجی افزود: روابط ترکیه و آذربایجان در آن زمان روابط راهبردی و نزدیک، تحت عنوان یک ملت و دو دولت مطرح بوده است و آنکارا حمایت همیشگی از باکو داشت، اما در اتفاقات اخیر دولت اردوغان حمایت بسیار قاطعانه و سرسختانه ای از جمهوری آذربایجان داشته و این حمایت در دوره های قبل کمتر بوده است.

این کارشناس مسائل قفقاز بیان داشت: احتمال دارد بخشی از حمایت قاطعانه ترکیه از جمهوری آذربایجان به رقابت های ترکیه با روسیه در سوریه، لیبی و قره باغ برگردد. اگر این منطقه ناآرام شود، مسیر انتقال انرژی خزر، قفقاز به ترکیه و اروپا یعنی کریدور انتقال انرژی به اروپا دچار خطر جدی می شود.

وی با اشاره به درگیری های دو ماه گذشته بین دو کشور یادآور شد: درگیری های دوماه گذشته، نزدیک خط لوله گازی بود که از منطقه طاووس آذربایجان عبور می کند و خط راه آهن باکو-تفلیس نیز از این مسیر میگذرد، اگر ارمنستان به این منطقه حمله کند شاهرگ انتقال انرژی قفقاز به ترکیه دچار آسیب می شود. به همین دلیل مساله جغرافیای جنگ و درگیری در قره باغ تغییر کرده است و ترکیه بر خلاف روسیه و ایران قاطعانه از جمهوری آذربایجان حمایت می کند.

ایران توسل به زور برای حل بحران قره باغ را به رسمیت نمی شناسد

کوزه گر کالجی با اشاره به نقش میانجیگری ایران در حل بحران قره باغ گفت: ما در دوران ریاست جمهوری مرحوم هاشمی رفسنجانی در ابتدای دهه ۹۰ میلادی در آسیای میانه دو میانجی گری موفق و ناموفق داشتیم. در جنگ داخلی تاجیکستان موفق شدیم با کمک روسیه ضامن صلح قرارداد میان دولت امام علی رحمان و حزب نهضت اسلامی تاجیکستان باشیم، اما در قضیه قره باغ با میانجیگری ارمنستان و آذربایجان در موضوع قره باغ روسای جمهور دو کشور در تهران حضور یافتند و قرارداد صلح منعقد شد، اما جریانهایی در ترکیه، ارمنستان و روسیه نمی خواستند حل این مناقشه به نام ایران تمام شود و شب امضای قرارداد در تهران درگیری نظامی در منطقه رخ داد و عملاً توافق نامه صلح اجرایی نشد.

وی افزود: پس از این اتفاق حل بحران قره باغ به گروه مینسک واگذار شد و از آن زمان تاکنون ما در مورد قره باغ میانجیگری نکردیم، اما چند مورد از اصول بنیادین سیاست خارجی ما در قره باغ است. قره باغ بخشی از خاک جمهوری آذربایجان است این موضع رسمی جمهوری اسلامی است و هیچ فعل و انفعال سیاسی اعم از استقلال و برگزاری فراندوم در این منطقه را به رسمیت نمی شناسند.

کالجی در ادامه افزود: ایران بکارگیری هرنوع توسل به زور از سوی دو طرف برای حل و فصل این مناقشه را رد می کند، چون در همسایگی قره باغ است و بحران در این منطقه را تهدیدی برای امنیت ملی کشور می داند. ایران مخالف حل و فصل مناقشه قره باغ با استفاده از قدرت های بین المللی است و مخالف استقرار نیروهای حافظ صلح بین المللی در خطوط تماس قره باغ است زیرا در پشت مرزهای ایران است. ایران در صورت تمایل و خواست اراده دو کشور مایل به میانجیگری بین دو کشور است.